

Без Светия Дух духът на човека се разпада и разсипва чрез греха на безброй смърти, безброй несъществува и лъжесъществува. Защото и тук са в сила всеистинните слова на Спасителя: “който не събира с Мене, той разпилява” (Лк. 11:23), той разсипва душата си, разсипва съвестта си, разсипва волята си, разсипва цялото свое същество...

Архимандрит Юстин (Попович)

Православната Църква — несвършваща Петдесетница

Със Своя живот в тяло на земята Богочовекът е основал Своето Богочовешко тяло — Църквата, и с това е подготвил земния свят за идването и живеенето и дейността на Светия Дух в тялото на Църквата като душа на това тяло. В деня на светата Петдесетница Дух Светий е слязъл от небето в богочовешкото тяло на Църквата и навеки е останал в него като всеживотворна негова душа (Деян. 2:1-47). И слизането и всички дела на Светия Дух в богочовешкото тяло на Църквата става поради Богочовека и заради Богочовека (срв. Ин. 16:7-13; 15:26; 14:26). “Заради Когото и Дух Светий дойде в света” (Молитва на Акатиста към сладчайшия Иисус). Всичко в богочовешкото домостроителство на спасението се обуславя от богочовешката Личност на Господа Христа. Тъй и дейността на Светия Дух — всички Негови действия в света са неотделими от богочовешкия подвиг, извършен от Господа Христа за спасението на света. С всички безсмъртни дарове на Троичното Божество и на самия Свети Дух, Петдесетница е ограничена в Църквата на светите апостоли, на светата апостолска вяра, на светото апостолско Предание, на светата апостолска йерархия, на всичко, що е апостолско, що е богочовешко. Денят на Светия Дух, който е започнал на Света Петдесетница, продължава непрестанно в Църквата с неизказаната пълнота на всички Божии дарове и животворни сили (Срв. Деян. 10:44-48; 11:15-16; 15:8-9; 19:6).

И в действителност, всяка света Тайна и всяка света добродетел са един малък Духовден — чрез тях Дух Светий слиза върху нас и в нас.

Вечно е новозаветното благовестие — чрез Светия Дух Господ Христос живее в нас и ние в Него. За това свидетелствува самото присъствие на Светия Дух в нас. Чрез Светия Дух ние живеем в Господа Христа и Той в нас. И това ние узнаваме “по Духа, Който ни е дал” (1 Ин. 3:24). Светият Дух прави нашия човешки дух способен за право и правилно христовпознание. Всичко, което е в Бога и Богочовека ние узнаваме от Духа, Който Той ни е дал (срв. 1 Ин. 4:13; 1 Кор. 2:4-16). За познанието на Богочовека Христа, Един от Светата и Божествена Троица, ни е нужна помощта на Бога Отца и Бога Духа Светаго. Светият Дух е “Дух на

премъдрост” (Еф. 1:17) — щом Го придобие, човек се изпълва с божествена премъдрост. Светият Дух е и “Дух на откровение” (Еф. 1:17). Чрез божествена премъдрост Той открива и изрича в сърцата на вярващите тайната на Богочовека Иисус и тъй духоносецът достига до истинно христопознание. Никакъв човешки дух, колкото и да се напруга, не е в състояние да познае Христовата тайна в нейното божествено и спасително съвършенство и пълнота. На човешкия дух това открива единствено и само Дух Светий, поради което и се нарича “Дух на откровение” (Еф. 1:17; 3:6; 1 Кор. 2:10). Ето защо духоозареният апостол благовести: “никой не може да нарече Иисуса Господ, освен чрез Духа Светаго” (1 Кор. 12:3). Като “Дух на истината” и “Дух на откровение” Светият Дух напътствува към всяка истина за Христовата богочовешка Личност и Неговото богочовешко домостроителство на спасението и ни учи на всичко Христово. Ето защо и цялото Христово Евангелие с всички негови богочовешки реалности се нарича Откровение. Ето защо в Църквата всяко свещенодействие, действие, служба, тайна, дело се извършва чрез призоваване на силата и благодатта на Светия Дух. С една дума: целият живот на Църквата във всички нейни безбройни богочовешки реалности и прояви, се води и ръководи от Светия Дух, който навеки е Дух на Богочовека Иисуса Христа (Гал. 4:6). Затова е и казано в Светото Евангелие (1): “Ако пък някой няма Духа на Христа, той не е Христов” (Рим. 8:9). Херувимски потопен в богочовешката тайна на Църквата като най-сладката всетайна Божия, св. Василий Велики възглася всеистинното благовестие: “Светият Дух изгражда Църквата Божия” (In Isai. cap. 3; PG. 30, col. 289 D.).

Света Петдесетница е довършване на Боговъплъщението — при първото Си слизание Светият Дух извършва в Пресветата Дева въплъщението на Бог Слово и Бог Слово става Богочовек и като Богочовек остава навеки в Своето тяло; при второто Свое слизание, на Петдесетница, Светият Дух слиза върху богочовешкото тяло и навеки остава в това тяло, което е Църквата. Между Боговъплъщението и Петдесетница е единното и неделимо домостроителство на спасението. Светият Дух слиза върху цялото тяло на Църквата и Цял присъствува в целокупното богочовешко съществуване и живот на Църквата. Както в човешкото тяло нищо не става без душата, която е в него, — тъй и в тялото на Църквата нищо не става без Светия Дух, Който е душа на Църквата. И тъй във всички векове и в цялата вечност. Всъщност Църквата е един несвършващ Духовден. Светият Дух е неизменно в нея като безсмъртна животворна сила. И той непрестанно слиза върху християните — слиза чрез всяка света Тайна и всяка света добродетел; слиза при всяко богослужение, при всяко “Господи, помилуй”, при всяка въздишка на копнеж по Христа.

Духовден е рожденият ден на Църквата и затова е рожден ден и на всеки християнин. Кой е християнин? Онзи, който има Христовия Дух. Който пък “няма Духа на Христа, той не е Христов” (Рим. 8:9). Христос се приема и познава чрез Светия Дух. А понеже Богочовекът Христос е Църквата, то няма християнство вън от Църквата и без Църквата, следователно — нито вън от Светия Дух, нито без Духа Светаго. Тайната на тайните — тайната на Пресветата Троица — е цяла в Църквата. В нея всичко е от Отца чрез Сина в Духа Светаго, тя е Царството на Отца и Сина и Светаго Духа, царуването на Отца чрез Сина в Духа Светаго. На Спасовден божествено всесъвършено са открити цялата тайна, всичкият смисъл и крайната цел на човешкото тяло — да живее с Богочовека отдясно на Троичното Божество. На Света Петдесетница пък са открити цялата тайна, всичкият смисъл и крайната цел на човешкия дух — да се освети, да се усъвършенствува, да достигне до пълнота на съвършенство, да се обогочовечи, да придобие ум Христов, “ние имаме ум Христов” (1 Кор. 2:16). Безсмъртно е благовестието на Света Петдесетница: в богочовешкото тяло на Църквата човешкият дух се преобразява в богодух, умът — в богоум, душата — в богодуша, съвестта — в богосъвест, волята — в боговоля (2). Без Светия Дух човешкият ум е болест, смърт, ад — същото се отнася и за душата, съвестта и волята. С една дума: ако човек не се усъвършенствува и достигне до пълнота на съвършенство чрез Бог Дух Светий, той цял става ад.

Два закона властвуват над човешкото същество — законът на греха и законът на Светия Дух. След като влязъл в човека, законът на греха станал стопанин, по пътя на свободната човешка воля, в човешкото естество и най-вече в неговия земен дял — тялото. Грехът по-лесно е поробил земното тяло, нежели боголиката душа на човека. По наследствена повреденост на човешката природа в нея станал стопанин законът на греха (Рим. 7:23) и двояка смърт, духовна и телесна, овладяла човешкото естество.

По неизказаното Си човеколюбие Господ Христос е довел Светия Дух в богочовешкото тяло на Църквата и законът на Духа, който действа от Отца чрез Сина в Светия Дух, ни е освободил от закона на греха (Рим.8:1-4). И се разгръща неспирният процес, подвигът на отроичаването на човешките същества в тялото на Църквата чрез тяхното обогочовечаване, охристовяване, обожение от Светия Дух посредством светите Тайни и светите добродетели. Златоустият свети евангелист благовести: Който има в себе си Духа Светаго, има и Самия Христа. Не може да не влезе Христос там, където присъствува Светият Дух. Където се настани Едно от Лицата на Пресветата Троица, там присъствува цялата Света Троица — тя Сама в Себе Си е неразделна и най-тясно съединена.

В богочовешкото тяло на Църквата човек се охристовява чрез Дух Светий, чрез Дух Светий той живее според Христа и в Христа. “Ако пък някой няма Духа на Христа, той не е Христов” (Рим. 8:9). А че Той пребъдва в нас, узнаваме по Духа, Който ни е дал (1 Ин. 3:24). Понеже ако Христос е в нас, тогава “тялото е мъртво за грях, а духът живее за правда” (Рим. 8:10). Всичко, що е Христово, богочовешко, в тялото на Църквата става наше чрез Светия Дух: и вечният живот, и вечната истина, и вечната правда, и вечната любов, и целият живот на Спасителя, и цялото Негово Евангелие, и кръщението Му, и възкресението, и възнесението, и небето, и земята, и целият човешки род. Когато сме с Христа в Църквата, в Неговото богочовешко тяло, там всичко Негово е наше, наше за цяла вечност (Рим. 8:11-13).

Неизказаното човеколюбие на Господа Христа достига своя връх в това, че на Своята Църква Той е дал Дух Светий, който е в същото време “Дух на осиновение” (Рим. 8:15). Чрез Единородния Син Божий, нашия Господ Иисус Христос, Той ни осиновява на Бога Отца и ние ставаме “чеда Божии” (Рим. 8:16), синове Божии; ставайки синове Божии, ние ставаме и “наследници Божии” (Рим. 8:17); а чрез самото това ставаме “сънаследници на Христа” (Рим. 8:17). Това пък означава, че всички Божии и богочовешки богатства на Спасителя стават наши — и вечния живот, и вечната истина, и вечната правда, и вечната любов, и вечната радост, и вечното блаженство, и всичко онова, което “човеку на ум не е идвало” и сърцето човешко не може да предугади (1 Кор. 2:9). Велика драгоценост е да бъдеш Божие създание; ала несравнено по-велика и несъмнено най-великата — да бъдеш син Божий. Троичният Господ е не само наш Творец, но и нещо неизказано по-възвишено: наш Отец.

А в какво се проявява Светият Дух? В свят живот, в святи мисли, в святи усещания, в святи дела, в святи чудеса, в свята съвест, в свята душа. От свят корен свят е и плодът. От Духа Светаго в човешкото същество се раждат святите плодове на Духа: “любов, радост, мир, дълготърпение, благост, милосърдие, вяра, кротост, въздържание, правда и истина” (Гал. 5:22; Еф. 5:9). А чрез тях в човешкото същество се разлива божествена сила, която прави човека способен всичко Христово постепенно да превърне в свое: Неговия живот — в свой живот, Неговата истина — в своя истина, Неговата правда — в своя правда, Неговата любов — в своя любов, с една дума, Неговото Евангелие — в свое Евангелие. Светият апостол изразява общо християнския опит, когато казва: “нашето благовестие” е “със сила и с Духа Светаго” (1 Сол. 1:5). Светият Дух и светата сила, светата Божия енергия са неразделими. Сам Спасителят нарича слизането на Светия Дух обличане “в сила отгоре” (Лк. 24:49). Ето защо, след като са се облекли в тая сила отгоре, светите апостоли са станали всемъдри и всесилни свидетели и проповедници на Христовото

Евангелие. Както тогава, тъй и всякога: християнството е живот в Светия Дух, а оттук — непрестанно проявяване на Светия Дух и Неговите божествени сили и енергии. В това е спасението, и освещението, и обожението, и охристовяването, защото Светият Дух със своята божествена сила надмогва всеки грях, всяка смърт, всеки дявол, като изпълва човека с Богочовека, с “всичката пълнота Божия” (Еф. 3:19; срв. Кол. 2:9-10). Затова светците са най-убедителните свидетели и най-съвършените проповедници на Христовото Евангелие — бидейки святи духоносци, те непрестанно проявяват силата на Светия Дух чрез своя свят живот, святи дела и святи слова. Светото Евангелие се проповядва най-успешно чрез свят живот. В това е силата на евангелската проповед, а не в “думи, научени от човешка мъдрост” (1 Кор. 2:13) или в “логическите доказателства” на човешката философия. А човешката философия, на първо място гръцката, от Талес до Сократ и Платон, стоиците и Плотин, Аристотел и Кант, цяла е в “думи, научени от човешка мъдрост”, цяла е “според човешкото предание, според стихииите световни” (Кол. 2:8). Затова и остават човеците и тяхната мисъл в безизходна тъмнина и смъртна сянка. Затова и човеците не приемат за истина благовестието, Евангелието, което разрешава основните проблеми на човека и света. А без това човек си остава безсмъртен себемъчител и мъченик на самия себе си в своите демонски, човекоцентрични солипсизъм (3) и самот.

Християнската философия за живота и света, на всички същества и твари, е цяла в Светия Дух и силата Божия, и по такъв начин — цяла в Богочовека Господа Христа. Тя се придобива чрез вярата. “А вяра е това, да приемаш онова, което по никакъв начин и чрез никакви разсъждения не може да бъде постигнато” (Св. Златоуст, Беседа върху 1 Кор., Бес. 6, 3, PG, 61, col. 52). По своето съдържание християнската вяра е несравнено по-обширна и по-дълбока от всяка човешка мъдрост и от всяко човешко знание. А по сила и мощ тя е божествено по-силна и по-мощна от всяка човешка мощ и сила, понеже цяла е “в силата Божия”. Чрез нея хората стават божествено мощни и силни: “всичко е възможно за вяравация” (Марк. 9:23), “с Бога ние ще проявим сила” (Пс. 59:14). Бог затова и стана Човек, та като Богочовек да дарува на човека всички божествени сили и мощ, които са му потребни за живот и в тоя, и в оня свят (вж. 2 Петр. 1:3-4). Тази истина ни благовести христоносният апостол, когато заявява: “всичко мога чрез Исуса Христа, Който ме укрепява” (Фил. 4:13; срв. 2:13; Кол. 1:29). Тази всепобедна сила Божия е толкова явна у св. апостоли и останалите Божии светци. Тя е явна и у всички истински християни, според мярата на тяхната вяра. Само като всемощно богочовешко тяло Христово, преизпълнено с Дух Светий, Църквата е могла в течение на две хиляди години да надделее толкова гонения, страдания, мъки и да достигне до нас, да спасява и нас

всепобедно от греха, смъртта и дявола, като ни освещава, охристовява, отроичава.

И не само това, но нашата вяра е и в Божията премъдрост, чрез която тя ни изпълва посредством светоевангелските подвизи. Тази е мъдростта на съвършените (вж. 1 Кор. 2:6). Тя се вселява в душата чрез вярата и пак чрез вярата расте в нея. Колкото повече е вярата, толкова повече е и Божията премъдрост от нея в душата. В съвършените по вяра тя обитава в пълнота. Ето защо съвършените по вяра човечи, людете, които живеят свят живот по вяра, са наистина Божии мъдреци. Те са, както ги нарича св. Макарий Велики, философи на Светия Дух. Такива философи ги прави Божията премъдрост, която е в тях. А в какво се състои тяхната философия? — в осъщественото в живота им Евангелие. Защото именно Светото Евангелие е философията на Светия Дух. Живеейки според Светото Евангелие с помощта на светите Тайни и светите добродетели, човек постепенно се изпълва с Божия премъдрост. А когато изцяло заживее според него, той става философ на Светия Дух.

Трисияйният Бог по неизказаното Си човеколюбие е сътворил човека, за да бъде той храм Божий, храм на Светата Троица. В това е цялото богочовешко домостроителство на спасението от Господа Христа, целият смисъл на Неговата Църква в света. Затова всегрижовният апостол благовести на християните: “Не знаете ли, че вие сте храм Божий, и Духът Божий живее във вас?” (1 Кор. 3:16). В това е божественото предназначение на човешкото същество — да го изпълва Бог, да бъде Божий съсъд, да живее Бог в него като в Свой храм, като в Свое тяло. Това предназначение на човешкото същество е напълно постигнато в Богочовека Христа — в Него човекът е цял изпълнен с Бога и е наистина храм Божий, в който “телесно обитава всичката пълнота на Божеството” (Кол. 2:9). Това е Господ Христос. А християни са онези християни, които са такива, какъвто е Той — и те са храм Божий, в който живее Духът Божий, Дух Светий. Как се живее в храма Божий? — с богослужение, с молитва. Такова е най-естественото отношение на човека спрямо своя Творец, Спасител и Промислител, от Когото, в Когото и чрез Когото е всичко (Срв. 1 Кор. 8:6; Деян. 17:28; Кол. 1:16-17). В храма се живее с молитва. А молитвата винаги води след себе си всички евангелски добродетели и живее чрез тях: живее чрез вярата и любовта, надеждата и търпението, кротостта и смирението, милосърдието и състраданието, бдението и поста, и чрез всички останали добродетели, които правят християнина християнин. Тъкмо защото християнинът е “храм Божий”, в който живее “живият Божий Дух”, то и неговият живот не е нищо друго освен неспирно богослужение. Всяка мисъл на християнина, всяко усещане, всяко негово дело са част от богослужението, което той

непрекъснато извършва върху престола на сърцето си. “Божият храм” е изпълнен с Ангели Божии, със светци Божии, с техните свети икони. Нима може сред тях да се живее другояче, освен свято, евангелски, молитвено? Християнинът е “храм Божий” тогава, когато душата му е жив иконостас: светец до светец, угодник до угодник, праведник до праведник. А неговите мисли, неговите усещания, неговите дела — това са безбройни кандила, които неугасващо горят пред този иконостас. А неговите евангелски добродетели — това са златни кадилници, от които непрестанно се разнася благовонието на мироуханните негови евангелски разположения и чувства.

“Божият храм” е храм дотогава, докато е “дом на молитва”, докато в него се извършва служба Богу, богослужение. Ако последното липсва, тогава той се превръща в разбойнишки вертеп (вж. Мат. 21:13; Марк. 11:17; Лк. 19:46). Тогава в него върлуват като разбойници зли мисли, отвратителни усещания, лоши дела, различни грехове, душегубни страсти. И те опустошават и убиват всичко, що е Божие и свято в човека. И най-накрая целият човек се превръща в “разбойнишки вертеп”. Разрушен е “Божият храм”, съсипан е иконостасът, изпотрошени са кандилата, разбити са кадилниците. А ето, човек е бил създаден от Бога именно като храм Божий — боголика душа, поселена в тяло, та целият човешки живот да бъде копнеещо за Бога молитвено служение Богу. И при това е настанен в рая, и в неговия свят сам е бил величествен Божий храм. Ала човек е прегърнал греха, приел го е в себе си и в заобикалящия го свят, и секнало дивното богослужение, и започнало дяволослужение. И човекът, тоя чудесен “храм Божий” се превърнал “разбойнишки вертеп”. Това станало и с околния свят. И дяволът започнал да плячкосва и безчинствува в него чрез греха, страстите и смъртта. Но човеколюбивият Господ станал човек, за да преобрази човека и отново да го направи храм Божий. И ние човеците единствено в Богочовека Христа за първи път ясно видяхме какво всъщност е истинският човек, човекът като “храм Божий”, и истинският човешки живот, животът като несвършващо богослужение. Ето защо и Църквата Христова не е нищо друго, освен богочовешко тяло Христово, жив Божий храм, в който всичко човешко живее чрез непрестанно служение Богу. А Духът Божий, Светият Дух живее като душа в богочовешкото тяло на Църквата от деня на Светата Петдесетница. Оттогава всеки човек може по благодатта Божия да стане “храм Божий”, ако стане член на богочовешкото тяло — Църквата Христова (срв. Еф. 2:19-22; 3:5-6). А стане ли, тогава в него живее Дух Светий. А заедно с Него — Отец и Син: Троица Света и Неразделна. По такъв начин християнинът става храм на Пресветата Троица, където непрестанно се извършва богослужение на Трисияйния Бог и Господ. То започва от светото Кръщение — в кръстения се вселява Дух Светий и живее в него заедно с Отца и Сина. Ето защо животът на истинския християнин е

непрестанно богослужение — служение в Духа Светаго на Единия в Троица Бог. Така пише и духоносният апостол на християните: “Или не знаете, че тялото ви е храм на Духа Светаго, Който живее във вас и Когото имате от Бога? Защото вие сте храм на живия Бог...” (1 Кор. 6:19; 2 Кор. 6:16).

Всички евангелски реалности са от Духа Светаго. Светият Дух съзижда всичко духовно. Невидим по същество, Светият Дух е видим по Своите дела. Ето — деянията апостолски са всички от Светия Дух. Християнството се отличава от езичеството (4) по Дух Светий, по Неговата непрестанна дейност в Църквата, която се проявява във всичко духовно. Езичеството е отсъствието на Светия Дух в духа на човека. Обитаващият в човека Дух Светий поражда в него всичко духовно. А то разширява и задълбочава в душата и богоусещането, и богопознанието, и богопочитането. Чрез Светия Дух човек все по-силно и по-силно преживява истинския Бог и Господ Иисус Христос като свой живот и като безсмъртна богочовешка сила на своето човешко същество. Затова само духоносецът познава Бога; който няма Духа Светаго, езичник е. А езичникът носи в себе си мъртва душа и служи на мъртъвци — на “неми идоли”, понеже без Светия Дух човешката душа е мъртва за всичко Божие, безсмъртно, вечно, всеценно. Що е езичество? — Неизмеримо падение на човешката душа. Вместо да служи на всеживия и всеистинен Бог и Господ, човек служи на неми изваяния, на мъртви същества като на богове. Но това не е учудващо, защото без Светия Дух в себе си човешкият дух е всъщност вън от себе си и непрестанно се лута из пустините на небитието и се трепе из клисурите на нищожността. А при себе си се връща едва тогава, когато се кръсти чрез Дух Светий, когато се роди и възроди чрез Него, понеже тогава преминава от смърт в живот. Кръщението — ето мостът от небитие към битие, от смъртта към безсмъртието, от не-бога към Бога и от езичеството към християнството.

Какво е полезно за човека? Само онова, което му е нужно и в тоя, и в другия свят. Понеже единствено то му е полезно за цяла вечност. Всичко останало е вредно за човека. От вечна полза за човека е само онова, което е Божие и безсмъртно, вечно и богочовешко. Свети Златоуст благовести: “Нам е полезно онова, що е от добродетелта, а всичко останало е напълно безполезно. Онова, що е полезно за нас, е добродетелта и добродетелният живот” (1 Cor. Homil. XXIX, 6; PG, 61, col. 248-249). В действителност, единствено от Христа ние знаем какво е потребно за нас, “едно е само потребно” за човешкото битие и в тоя, и в другия свят. Какво е то? — Богочовекът Христос и Неговото Свето Евангелие. Защото само това не могат ни отне ни смърт, ни дявол, нито на тоя, нито на оня свят (срв. Лк. 10:42; 12:33-34; Мат. 6:19-21). На тази помръкнала звезда Богочовекът

Христос е единственото мерило, потребно и полезно за човека. Полезно е, полезно е само онова, що е богочовешко и евангелско. Защото само то дава на човека вечно благовестие, вечна радост, вечен живот, вечно блаженство. Всичко, което не е от Христа Бога — вредно е за човека. А то какво е? Грехът, смъртта, злото, адът. В същност — грехът. Понеже в греха са и смъртта, и злото, и адът. В по-голяма или по-малка степен тези трите са навеки от греха и навеки в греха. Във всеки грях навеки има и смърт, и зло, и ад. Никога нищо греховно не е полезно за човека, но навеки му е вредно и пагубно. Съществува ли указател на полезното и потребното? Съществува — Христовото Евангелие. То е едничката препоръчителна утилитаристична философия (5) на този свят. Защото само в Евангелието е онова, което е от вечна полза за човека и на този, и на ония свят. Който не признава Светото Евангелие, той не върши нищо истински полезно и за самия себе си и за хората въобще. Човек не ще се съгреша спрямо себе си и ближния си, не ще навреди нито на себе си, нито на ближния си единствено ако живее според Евангелието. В Евангелието всичко е свято, всичко е божествено, затова там всичко е полезно за човека. Защото само онова, що е свято, наистина е и полезно за човека. Светото е от Светия. На първо място — от Светия Дух. Затова светият апостол благовести: “всекиму се дава да се прояви у него Духът за обща полза” (1 Кор. 12:7). Всичко, що е от Светия Дух, то е и полезно за човека и в този, и в другия свят. Защото всичко, що е от Него, свързва човека с вечния живот и вечното Евангелие, което е в сила за всички светове.

Нашето тяло е наша шатра, наша черга. И ние на земята живеем в преходен стан, на земята сме чергари, незадържащи се тук скитници. Дошли с боголика душа от небето, ние преминаваме през тялото, и отминаваме на небето, в своя вечен роден край (6). Затова и докато живеем в шатрата на своето тяло, ние имаме пред очи невидимото, понеже видимото е временно, а невидимото — вечно (вж. 2 Кор. 4:18) и към вечното се стремим, на вечното служим, към невидимото бързаме, през земното — към небесното, през видимото — към невидимото, през човешкото — към божественото, през смъртното — към безсмъртното. И макар телом да сме от земята, нашата боголика и безсмъртна душа обитава “в жилища от кал” (Иов 4:19). Ала тези земни жилища, нашите тела, са неизмеримо важни за нас, човеците, тъй като в тях ние започваме да ставаме, да съзнаваме себе си като хора, да се учим да живеем, да навикваме да съществуваме, първо в земни жилища от кал, а после — в небесни на небето.

Този усет и съзнание кара нас, християните, да не се боим от смъртта, нито от ония, които убиват тялото, а душата ни не могат да убият (Мат. 10:28), но се боим от онова, което може да ни лиши от нашите вечни жилища на небесата. А то какво е? — Грехът. Понеже той лишава човека от всичко

небесно и в душата, и в тялото, а по такъв начин — и на земята, и на небето. То парализира и унищожава усета ни за нашето небесно потекло и нашата принадлежност на небето. Той помрачава душата ни, и тя не вижда себе си, не знае от какво е, откъде е и заради какво е; толкова повече тя не вижда своето небесно обиталище. Грехолюбивият човек обикновено си мисли, че е цял от земя, от тяло, че цял е преходен, че цял е смъртен. Негова е любимата, сляпата мисъл — “няма безсмъртие, няма Бог, няма рай, няма и ад, съществува само тялото, само материята, само този свят и този живот”. Всъщност, пряко и косвено, грехът иска от човека едно: да вярва, че не съществува Бог, нито безсмъртие. Натрапи ли това грехът на човека, тозчас за такъв човек грехът престава да бъде грешен, та става дори и природна даденост, а в някои случаи и природна необходимост. А Господ Христос е слязъл от небето и се е явил като небесен Човек на земята (срв. 1 Кор. 15:47-49), за да покаже на нас, човечите, че и ние сме от небето. И след като поживял на земята, Той пак се е възнесъл на небето с тяло, за да ни покаже, че това е и нашият път, пътят на човека. Затова ние, човечите, сме и създадени с христолики души — за да можем да осъзнаем, че Христовият път е наш път, Христовият живот — наш живот, Христовото възкресение — наше възкресение, Христовото възнесение — наше възнесение, Христовата вечност — наша вечност, Христовото Небесно царство — наше царство. Затова и пречудният Спасител ясно и отчетливо е заявил благовестието, казвайки за Своите следовници: “те не са от света, както и Аз не съм от него” (Ин. 17:14). Ето нашето родословие, нашето потекло. Същото като Христовото. Той е Бог, ние пък сме боголики; Той е Христос, ние — христолики; Той е заради нас Богочовек, та и нас напълно да охрестови, охристоличи, обогочовечи, обожи. Затова Той, наистина Едничкият Човеколюбец, се моли за Своите следовници на небесния Отец: “Отче! тия, които си Ми дал, желая и те да бъдат с Мене там, дето съм Аз, за да гледат Моята слава, що си Ми дал” (Ин. 17:24).

Ето го нашето вечно жилище и нашият вечен живот — да живеем в Светата Троица. Каква очарователна вечност, какво неизказано блаженство, каква упояваща красота у тия неръкотворни наши жилища на небесата! Ала всичко това става наше при едно условие: ако ние през земния си живот станем обител на Светата Троица с помощта на светите евангелски Тайни и светите евангелски добродетели (срв. Гал. 3:27; 2:20; Ин. 14:23; гл. 20. 21. 17). Затова и за светците, които в най-пълна мяра са изпълнили светите Христови заповеди, в църковните молитви се говори, че са станали обители на Светата Троица.

© Превод от сръбски, Православна беседа. Архимандрит Др Јустин Поповић. Догматика Православне Цркве (Православна Философија Истине), књига трећа. Београд, 1978.

Бележки:

- 1) Под Евангелие (“благовестие”) в широкият смисъл на думата се разбира целият Нови Завет. — П.Б.
- 2) **Богодух, богоум, богодуша, богосъвест, боговоля** — с характерната поетичност на отец Иустиновия език тук е изразена тайната на обожение (гр. теосис), т.е. всецялото изпълване на човешкото естество с благодатта на Св. Дух, приобщаването му чрез нея към Божественото естество, при което човекът става бог по благодат (срв. Пс. 81:6; Ин. 10:34) и всичко в него — неговият дух, ум, душа, съвест и воля стават боголики и богоносни; другаде о. Иустин изразява същото чрез словата — охристовяване, обогочовечаване, отроичаване. — П.Б.
- 3) **Солипсизъм** — философски възглед, според който съществува само човекът с неговото съзнание, а обективният свят, включително и хората, съществува само в съзнанието на индивида. Тук обаче о. Юстин използва думата в контекста на своята светоевангелска философия със значение “самодостатъчност, обърнатост към самия себе си”.
- 4) **Езичество** — сръб. “незнабоштво”. Както личи от сръбската дума, не само поклонението на идоли, но и самото непознаване на живия, истинския, Триединния Бог авторът назовава езичество. Това непосредствено се вижда от следващите редове. — П.Б.
- 5) **Утилитаризъм** (лат. utilitas — полза), философско-етически възглед, според който полезното е критерий за добро. — П.Б.
- 6) Богословският език на о. Юстин се отличава с възвишена образност: в тази негова мисъл под идване на душата от небето би следвало да разбираме не някакво идване на отделната човешка душа от духовния в материалния свят (метемпсихоза), а създаването на първия човек от Бога в рая (срв. Бит. 2:7) и в този смисъл — небесния произход на човешката душа. Оттук следва, че преминаването ѝ през тялото, според мисълта на о. Юстин, не е някакво въплъщение на душата в тялото, а пътят на човечеството през видимия свят към невидимия, към вечния Божий рай. Езическото учение за съществуването на душата преди раждането, водещо началото си от старогръцките философи Питагор и Платон, и възприето по-късно от Ориген, е осъдено от Константинополския събор през 543 г. — П.Б.